■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی‌ایران ■ مدیر مسؤول: سید علیرضا شریفی ■ نخستین موسسه فرهنگی مطبوعاتی کشور دارای گواهینامه بین‌المللی ISO9001:2008

جام جم

■ شاپا: ISSN۱۷۳۵-۳۶۳۷
■ پایگاه اطلاع‌رسانی: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹
■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰ - ۰۲۱ ■ دورنگار تحریریه: ۲۲۲۲۶۲۵۲
■ سازمان شهرستان‌ها: ۴۵۸۹۷ ■ کد پستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۴۴۰۲۹۳۰ ■ سازمان آگهی‌ها: ۲۳۰۰۴۰۳۲
■ پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰ ■ روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲
■ چاپ: به‌صورت همزمان در تهران و شهرستان‌ها (چاپخانه‌های روزنامه جام‌جم)

یکشنبه ۱۹ خرداد ۱۳۹۸ | ۵ شوال ۱۴۴۰ | ۲۰ صفحه | سال بیستم - شماره ۵۴۰۱ | استان تهران و البرز ۱۰۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۵۰۰ تومان | Sunday - 2019 June 9

حدیث روز: الخصال

امام حسن(ع):
نیکوترین نیکو، خُلق نیکواست.

پلک احساس: سعدی

با فراقت چند سازم برگ تنهاییم نیست
دستگاه صبر و پایاب شکیباییم نیست

امروز در تاریخ:

- شورش مردم تبریز علیه خودکامگی محمدعلی شاه قاجار (۱۲۸۷ ش)
- استیضاح دولت مستوفی‌الممالک از سوی آیت‌ا... سیدحسن مدرس (۱۳۰۲ش)
- لغو قانون برده‌داری در آمریکا توسط آبراهام لینکلن (۱۸۶۲م)
- درگذشت چارلز دیکنز، نویسنده و رمان‌نویس شهیر انگلیسی (۱۸۷۰م)

اوقات شرعی:
اذان ظهر: ۱۳/۰۴ | غروب آفتاب: ۲۰/۱۹
اذان مغرب: ۲۰/۴۰ | نیمه‌شب شرعی: ۰۰/۱۱
اذان صبح (فردا): ۴/۰۲ | طلوع خورشید(فردا): ۵/۴۸

پیش‌بینی آب و هوا دوشنبه

تهران	ایلام	اردبیل	بوشهر	ساری	سمنان	قزوین	قم
۳۳ / ۲۳	۳۶ / ۱۸	۲۵ / ۱۰	۳۹ / ۳۰	۲۲ / ۲۰	۳۲ / ۲۲	۳۳ / ۱۶	۳۵ / ۲۳

حکمت ۶۲: نهج‌البلاغه

چون تو را ستودند، بهتر از آنان ستایش کن و چون به تو احسان کردند، بیشتر از آن ببخش. به هر حال پاداش بیشتر از آن آغازکننده است.

گفت‌وگوی کافه میرداماد با مرضیه برومند به مناسبت روز جهانی عروسک

آداب معاشرت با عروسک‌ها

طاهره آشیانی
روزنامه‌نگار

می‌دانم همه آنهایی که مرضیه برومند را از نزدیک می‌شناسند و یا آثار او را پیگیری می‌کنند، باور دارند که او یکی از دوست‌داشتنی‌ترین آدم‌هایی است که دغدغه‌های خاص خودش را دارد و پای همه آنها ایستاده. از روابط بین آدم‌ها بگیر تا اخلاق‌مداری و حفظ محیط زیست و بقیه تفکراتی که باعث می‌شود حال آدم‌ها و جامعه بهتر شود. همه آن‌هایی که برومند را می‌شناسند، می‌دانند آدم رُک و صادقی است. می‌توان برای استفاده از نظرات او درباره یک موضوع به برومند تلفن کرد اگر بداند که حرفش درباره آن موضوع موثر خواهد بود صحبت خواهد کرد و گرنه خیلی دوستانه مثلا می‌گوید: آشپزی خداحافظ... و بوق ممتد...

دیروز، روز جهانی عروسک بود، باید با یک نفر صحبت می‌کردم درباره اهمیت عروسک در زندگی آدم‌ها و این‌که این اهمیت آنقدر زیاد است که روزی را به‌نامش کرده‌اند.

اولین کسی که به ذهنم می‌رسد، مرضیه برومند است. تلفن می‌کنم، موضوع را که می‌گویم، جواب می‌دهد تلفن را می‌گذارم روی اسپیکر(بلند گو) خانم پوپک عظیم‌پور مهمانم هست، به مناسبت روز عروسک برایم عروسک آورده، اطلاعاتش در این‌باره خیلی زیاد است...

خوش‌شانسم که می‌توانم درباره عروسک با دو نفر صحبت کنم که این موجود دوست‌داشتنی را خوب می‌شناسند، خانم برومند که متخصص نمایش عروسکی است و خانم عظیم‌پور استاد دانشگاه و پژوهشگر آیین‌های ایرانی، آیین‌هایی که به گفته این استاد دانشگاه در همه آنها می‌توان ردپایی از عروسک‌ها را دید.

عظیم‌پور می‌گوید: روز هشتم ژوئن ۱۹۸۶ بود که خانمی عروسک‌دوست به این فکر افتاد که روزی را به‌نام عروسک ثبت کند که موفق هم شد و حالا در سراسر دنیا این روز گرامی داشته می‌شود و آدم‌ها به یکدیگر عروسک هدیه می‌دهند تا مهربانی و شادی را ترویج کنند.

آن عروسک مونس من بود

مرضیه برومند در یک خانواده پرجمعیت متولد و بزرگ شده، اما یک عروسک داشته که مونس خلوت‌هایش بوده. خودش می‌گوید: آن عروسک را دوست داشتم چون به او جان می‌دادم و تخیلم را با آن تقسیم می‌کردم و در خلوتم جهانی متفاوت می‌ساختم. تخیل و افسانه‌های ذهنم را با کمک این عروسک گسترده می‌کردم. همنشینی بی‌آزار بود که کنترلش دست من بود و من به او شخصیت می‌دادم با لباسی که تنش می‌کردم و با دنیایی که برایش می‌ساختم.

مرضیه برومند در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان است که با دنیای نمایش عروسکی آشنا می‌شود. خودش می‌گوید: قبل از ورود به کانون با کارهای عروسکی آقای نصرت کریمی بخصوص عروسک آقای شاکی متوجه شدم که عروسک می‌تواند عنصر موفق نمایشی باشد، وقتی وارد کانون شدم با دنیای حرفه‌ای نمایش عروسکی بیشتر آشنا شدم و کارم را ادامه دادم.

قدمتی به اندازه تاریخ

از برومند می‌پرسم به نظرتان چرا دخترها بیشتر از پسرها عروسک بازی می‌کنند؟ این کارگردان تلویزیون و سینما می‌گوید: نباید این موضوع را جنسیتی کنیم. به نظرم ماشین‌های اسباب‌بازی که پسرها بیشتر به سمتش می‌روند هم یک جور عروسک است. اما در باور ما ایرانی‌ها فقط به اسباب‌بازی‌هایی که شبیه آدم باشند می‌گویند عروسک! این باور گمراه کننده است که عروسک را فقط اسباب‌بازی‌هایی بدانیم که شبیه زن هستند و گیس بلند دارند و مخصوص دخترها هستند.

برومند درباره اهمیت عروسک در دنیای کهن و مدرن می‌گوید: در همه تمدن‌ها عروسک‌ها، اهمیت ویژه‌ای دارند چون به عنوان نماد از آنها استفاده می‌شده و در همه آیین‌ها حضور داشته و دارد. بشر اولیه نادانسته‌ها و اطلاعاتی که در غریزه و ذهن خود داشته به وسیله عروسک‌ها بیان می‌کرده. در تمدن ایران هم به‌شدت ردپای عروسک دیده می‌شود.

در دعای باران کُردها که بوکه باران نام دارد عروسک‌ها حضور موثری دارد. عروسک‌هایی که دست بچه‌هاست و می‌تواند نماد آناهیتا باشد. عروسک‌ها در همه آیین‌های جهانی نمادهای خیر و شر هم هستند و از همان ابتدا در مراسم مختلف حضور داشته و وسیله‌ای بوده‌اند برای بیان اندیشه و اعتقاد آدم‌ها.

کافه میرداماد

پوپک عظیم‌پور: ردپای عروسک‌ها در آیین‌های ایرانی

از عظیم‌پور که درباره عروسک‌ها تحقیق زیادی کرده و عروسک‌های ملل را هم به خوبی می‌شناسد، می‌پرسم در دنیای امروز که بیشتر وقت بچه‌ها با بازی‌های آنلاین و گوشی‌های هوشمند پر می‌شود، روزی مثل روز عروسک تاثیری در شخصیت بچه‌ها و برگرداندن آنها به زندگی واقعی و گروهی دارد؟

این استاد دانشگاه می‌گوید: عروسک‌بازی در دنیای کودکی بسیار اهمیت دارد، چون عروسک برای بچه‌ها موجودی رازآلود است. بچه‌ها حتی حرفهایی را که به مادرشان نمی‌گویند به عروسک‌شان می‌گویند. بچه‌ها با عروسک‌ها تمرین زندگی و مادرانگی می‌کنند. این که از خانم برومند پرسیدید چرا بیشتر دخترها عروسک بازی می‌کنند، جوابش را می‌توانید در بررسی تمدن‌ها پیدا کنید. در دنیای باستان بیشتر پیکره‌ها، مونث هستند، پیکره‌هایی که از ونوس ساخته شده که نماد باروری و آفرینش است. ونوس نشان می‌دهد که دختران هستند که مادران آینده می‌شوند و دخترها هستند که باید با یک موجودی که تمثیلی از خودشان است، تمرین زندگی و مادرانگی کنند. (خانم برومند می‌گوید: الان چون بچه‌ها با عروسک‌ها تمرین زندگی نمی‌کنند در واقعیت زندگی و عشق را خراب می‌کنند). بچه‌ها بخصوص دخترها از همان کودکی با نگهداری از یک عروسک تمرین مسئولیت‌پذیری می‌کنند. بچه‌ها وقتی می‌خواهند مسافرت بروند اول از همه عروسک و وسایل او را برمی‌دارند و این یعنی تمرین زندگی، عشق، وفاداری و....

در ادبیات ما عروسک‌ها نقش مهمی دارند، داستانی مانند الدوز و عروسک سخنگو که در دنیای خیال‌انگیز الدوز، یک عروسک در تفکر او و رشد شخصیت الدوز بسیار موثر است.

این پژوهشگر می‌گوید: در آیین‌های ایرانی مثل آفتاب خواهی و باران خواهی کودکان هستند که پیکره‌هایی به شکل عروسک به دست می‌گیرند و آنها را واسطه‌ای قرار می‌دهند برای نزول رحمت و برکت. بچه‌ها چون به عروسک‌ها اعتماد دارند، می‌دانند که خداوند صدای آنها و عروسک‌هایشان را می‌شنود و به آنها پاسخ می‌دهد.

عروسک‌های سنتی ایران زیاد هستند، بیشتر مناطق ایران عروسک‌های خاص خود را دارند، کردها، آذری‌ها که عروسک‌های قاشقی دارند - قاشق‌های ته گود که بر تنشان لباس می‌کنند و آنها را می‌آرایند و برای آیین‌ها استفاده می‌کنند- از اول دهه ۹۰ احیای عروسک‌های بومی شروع شده است. الان حدود هفده عروسک در سازمان میراث فرهنگی ثبت ملی شده؛ قورجاق ترکمن، دوروک بلوچستان، لیلی لرستان و... برخی از این عروسک‌ها هستند.

عظیم‌پور معتقد است که باید عروسک‌های بومی ایرانی به جهان معرفی شود. دارا و سارا عروسک ایرانی نیستند. وقتی مسافران خارجی به ایران می‌آیند باید عروسک‌های بومی که نماد اقوام ایرانی هستند را به آنها معرفی کرد تا آنها با خرید این عروسک‌ها و بردنشان به کشور خودشان، هویت ایرانی را به جهان معرفی کنند.

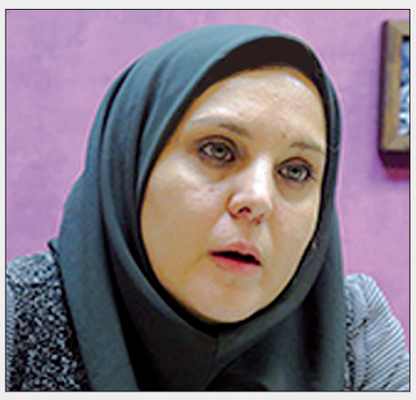

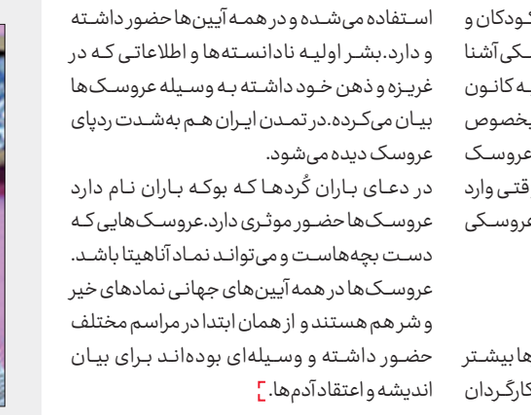

عسل هیمالیا

مردم قبیله لیسو در چین با به‌دست آوردن عسل از صخره‌ها آن را با قیمتی مناسب می‌فروشند. به گزارش فرارو، این افراد با استفاده از نردبان‌های مخصوص و عبور از صخره‌های صعب‌العبور مناطق کوهستانی استان یون‌نان به کندوهای عسل زنبور هیمالیایی می‌رسند. زنبور عسل هیمالیایی بزرگ‌ترین زنبور عسل جهان است. تاکنون آن را تنها در مناطق کوهستانی بوتان، استان یون‌نان چین، هند و نپال می‌توان یافت. لانه‌های این زنبور عسل می‌تواند تا ۶۰ کیلوگرم وزن داشته باشد. مردم لیسو هر کیلوگرم عسل زنبور هیمالیایی را ۵۰ دلار می‌فروشند. آنها در ابتدا با روشن کردن آتش و دود سبب کاهش حالت تهاجمی این زنبورها می‌شوند.

زنبورهای هیمالیایی سه نوع عسل مختلف می‌سازد: عسل قرمز که از گل‌های ارتفاع بالا ساخته شده است، عسل بهار که از گل‌هایی در ارتفاع متوسط یا پایین ساخته شده است، عسل پاییز که از هر محلی ایجاد شده است. عسل قرمز دارای اثری آرامش بخش است. تنها زنبور عسل هیمالیایی می‌تواند عسل قرمز را تولید کند. قیمت عسل قرمز حدود پنج برابر عسل معمولی این زنبور است.

مقدار زیادی از این عسل به ژاپن، نپال و هنگ‌کنگ صادر می‌شود.

روز جهانی اقیانوس‌ها و معضلی به‌نام پلاستیک

همزمان با «روز جهانی اقیانوس‌ها»، انگلیس نیز به کمپین جهانی مقابله با آلودگی پلاستیکی ملحق شد. به گزارش ایسنا، هشتم ژوئن (۱۸ خرداد) که روز جهانی اقیانوس‌ها نامگذاری شده، فرصت خوبی است تا آگاهی عمومی در مورد حفاظت از این منابع آبی ارزشمند ارتقاء پیدا کند. اقیانوس‌های جهان منابع بسیاری از جمله اکسیژن، تنظیم اقلیم، مواد غذایی، دارو و موارد دیگر را در اختیار زمین قرار می‌دهند. با وجود این مشاهده می‌شود اقیانوس‌ها و حیات دریایی از قبیل مرجان‌ها و شیلات به دلیل چالش‌های متعددی که با آنها روبه‌رو هستند، در معرض تهدید قرار دارند. سازمان ملل شعار امسال روز جهانی اقیانوس‌ها را «جنسیت و اقیانوس‌ها» انتخاب کرده است تا تاکیدی بر اهمیت برابری جنسیتی در اثربخشی حفاظت از اقیانوس‌ها، دریاها و حیات دریایی جهان باشد.

در طبیعت آشغال نریزیم!

علی رئوف

این چند روز که دور از فشار روزمرگی زده‌ام به دل طبیعت تا نفسی تازه کنم این فکر برم داشته که چرا نمی‌توانم زباله را در طبیعت تحمل کنم. فکر این‌که اگر عادت داشتم در جنگل و رودخانه همیشه زباله ببینم حتماً اذیت نمی‌شدم. اما وقتی توقع نگاهم دیدن دار و درخت است و به‌جایش زباله میبینم اذیت میشوم. این همان تعریف هنجار است. هنجار یعنی چیزی که جامعه توقع دیدنش را ندارد. حالا می‌خواهد زباله در جنگل باشد، آتش خاموش نشده در دامن کوه باشد، یا پوشش عریان انسان‌هایی در طبیعت رودخانه!

برش سند

عکس: ایسنا

فرار به سبک شیرها

به دنبال فرار ۱۴ شیر از پارک ملی کروگر آفریقای جنوبی، مقامات این کشور به ساکنان نزدیک این منطقه حفاظت‌شده هشدار داده‌اند.

به گزارش ایسنا، فرماندار استان لیمپوپوی آفریقای جنوبی اعلام کرده که گله این شیرها در نزدیکی شهر فالابوروا نزدیک به مرز زیمبابوه و موزامبیک دیده شده است و تا زمانی که این شیرها باز گرفته شوند، به همه ساکنان این منطقه هشدار داده شده تا در هر زمانی احتیاط را رعایت کنند.

مقامات محلی ضمن صدور هشدار به مردم اعلام کرده‌اند که نباید دستپاچه شوند، چراکه موقعیت کاملا تحت کنترل مقامات مربوط قرار دارد. با توجه به این که دور تا دور پارک ملی کروگر با حصارهایی برای محافظت از حیوانات و جوامع محلی پوشانده شده است، هنوز مشخص نیست این شیرها چطور از این منطقه حفاظت‌شده فرار کرده‌اند. با وجود انتقادهایی نسبت به طرح بازگرداندن شیرها به این پارک ملی و عدم موفقیت این طرح، مقامات محلی اعلام کرده‌اند که این شیرها را پس از بازیابی، دوباره به پارک ملی کروگر باز خواهند گرداند.

مقطع حساس کنونی

داستان عبرت‌آموز گوزن و زالو و شاهین و خبرنگار

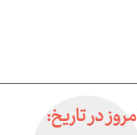

امید مهدی‌نژاد
طنزنویس

در یکی از سرزمین‌های دوردست، گوزن جوانی که به مقصد کوه بلند در حرکت بود در علفزاری ایستاد تا بچرد و مقداری استراحت کند. ناگهان در لابه‌لای علف‌ها زالویی را دید که می‌خزید، سپس سرش را بالا می‌آورد و اطراف را نگاه می‌کرد و سپس دوباره می‌خزید.

گوزن گفت: ای حیوان کوچك، اسمت چیست؟ زالو گفت: زالو.

گوزن گفت: چرا این‌طوری راه می‌روی؟ با این‌طرز و سرعت راه رفتن فکر می‌کنی کی به مقصد می‌رسی؟ زالو گفت: مقصد کجاست؟

گوزن گفت: بالای کوه بلند.

زالو گفت: مدل راه رفتن من این‌طوری است، اما حاضرم تا مقصد تو با تو مسابقه بدهم.

گوزن خنده بلندی کرد و گفت: باشد. پس من سه روز به تو آوانس می‌دهم و بعد راه می‌افتم.

زالو گفت: لازم نیست.

همین‌طوری من از تو زودتر می‌رسم.

گوزن گفت: عجب جانوری هستی. آن‌وقت من موقع دویدن هی باید خم بشوم و لای علف‌ها را بگردم تا ببینم چقدر از من عقب‌تری؟

زالو گفت: نگرانش نباش.

هروقت مرا ندیدی، صدا کن، اگر جواب ندادم، بدان که از من جلو زده‌ای. اما به‌نظرم مراقب باش عقب نیفتی.

گوزن گفت: خیلی رو داری... حالا که این‌طور شد، یك، دو، سه...

و شروع به دویدن کرد و دوید و دوید و از علفزار و بوته‌زار گذشت و به کوهپایه رسید.

در کوهپایه، همان‌طور که مشغول دویدن بود، گفت: زالو؟

زالو گفت: جان؟ گوزن تعجب کرد و با سرعت بیشتری به دویدن ادامه داد تا در مسابقه بازنده نشود.

با سرعت از صخره‌ها و یال‌های کوه بالا رفت و در میان راه دوباره صدا زد: زالو؟

زالو گفت: جان، جان دلم؟

گوزن که دیگر ترسیده بود، با سرعت از صخره‌ها بالا رفت و به قله رسید و از فرط خستگی نقش زمین شد.

زالو گفت: عه، تو هم رسیدی؟ گوزن خواست بگوید: وا، مگر تو زودتر رسیدی، اما نفسش بالا نیامد که چیزی بگوید.

در این هنگام شاهینی که از بالا نظاره‌گرِ ماجرا بود، پایین آمد و کنار گوزن نشست و گفت: ای گوزن بدبخت. این زالو از همان اول به ران تو چسبید و تازه همین الان پیاده شد و در تمام آن لحظات که تو مشغول دویدن بودی، او داشت خون تو را می‌مکید و آن جان هم که گفت منظورش مزه خونت بود.

گوزن وقتی این حرف را شنید، نگاهی به زالو کرد و سپس آخرین توان خود را جمع کرد و سم دستش را بالا آورد و روی زالو گذاشت و فشار داد و زالو را ترکاند.

خودش نیز که دیگر جانی برایش نمانده بود، سرش را به‌آرامی روی زمین گذاشت و مرد.

در این لحظه شاهین رو به دوربین کرد و گفت: اگر چشمان تیزبین عدالت نباشد، زالوصفتان و مفت‌خوران از حاصل زحمت زحمتکشان به‌سود خود استفاده می‌کنند و شیره جان‌شان را می‌مکند و خود فربه می‌شوند.

وی سپس در پاسخ به خبرنگاری که از وی پرسید: الان هم که این‌طوری شد باز گوزن بیچاره مرد که، گفت: در این مورد به‌خصوص مقداری دیر مطلع شدیم، اما امیدواریم در ادامه با تغییر جدی در رویکردها و چابك‌سازی ساختارها و اقدام به‌موقع، دیگر شاهد چنین پایانی برای قصه‌ها نباشیم و خاموش شد.